

Turiansky Y. I.

Lviv Academy of Commerce

**THE ROLE OF SPECIFIC EXCISE IN PROMOTING THE OPTIMAL CONSUMPTION PATTERNS:
THE CASE OF HIGHLY PROFITABLE AND MONOPOLIC GOODS**

Summary

In the article author examines the role of specific excise tax on highly profitable and monopoly products. In particular, gives the analysis of statistical data on the share of excise revenue in the total revenue of the state budget of Ukraine, as well as the dynamics of tobacco and alcohol. Posted complex analysis functions and mechanisms of excise tax and are ways to increase the role of excise taxation.

Key words: excise tax, indirect taxing, tax payments, tax system, highly profitable products, monopoly goods, state budget.

УДК 336.76

Чайковська В. П.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

**РИНОК БАНКІВСЬКИХ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ**

Проаналізовано розвиток ринку банківських платіжних карток в Україні. Встановлено, що платіжні картки поки що так і не стали повноцінним платіжним інструментом в Україні. Визначено перспективи розвитку ринку банківських платіжних карток.

Ключові слова: комерційний банк, банківська платіжна картка, банкомат, термінал, держателі платіжних карток.

Постановка проблеми. Ринок банківських послуг останнім часом розвивається під значним впливом провідних технологій. Одним із напрямків банківської діяльності, де постійне їх оновлення має вирішальне значення, є карткові платіжні технології. Розрахунки за участю фізичних осіб, на відміну від міжгосподарських розрахунків, здійснюються в Україні переважно готівкою. Такі традиційні інструменти безготівкових розрахунків як чеки, платіжні доручення у цій сфері майже не застосовуються, що можна пояснити малими обсягами трансакцій окремих платників та низьким рівнем розвитку банківських послуг в Україні. Проте, надмірне розбухання готівкового обороту та істотне підвищення розміру трансакцій найбільш заможного прошарку населення, зумовлені трансформаційними процесами в економіці, викликали гостру потребу в запровадженні нових доступних інструментів безготівкових розрахунків у дану сферу. Зазначеним критеріям повною мірою відповідають банківські платіжні картки, які надають велику кількість переваг як їх держателям, так і банкам, що здійснюють їх емісію та обслуговування. Для держателів карток – це зручність, надійність, практичність, економія часу. Для банків це – підвищення конкурентоздатності та престижності, наявність гарантій платежу, зниження витрат на облік та обробку паперово-грошової маси, мінімальні часові витрати та економія живої праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення готівкового та безготівкового обігу електронних грошей є предметом дискусій учених, економістів, фінансистів, практиків, розглядаються такими науковцями, як: В. Антонюк, В. Божко, О. Брегеда, Н. Внукова, Н. Ільницька, К. Кіреєва, О. Колодізев, І. Курдельчук, Г. Макаріна, І. Рогач, А. Савченко, М. Сезнюк, В. Харченко, В. Ющенко та інші. Деякі вважають, що

електронні записи є основою безготівкового обігу, а тому електронних грошей зовсім не може бути, інші стверджують, що створення так званого «електронного гаманця» дозволяє впроваджувати у вільний обіг електронні гроші і в позабанківському обігу, що повністю зрівнює їх із готівкою і дозволяє назвати повноцінними.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відзначаючи безсумнівну цінність та значимість проведених наукових досліджень, необхідно зазначити, що наразі в економічній літературі низка проблем із застосування платіжних карток у готівковому обороті потребує додаткових досліджень. З розширенням мережі банкоматів значно збільшилась кількість пластикових карток, тому збільшився інтерес до цього платіжного засобу, а саме до їх переваг і недоліків.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є оцінка сучасного стану ринку банківських платіжних карток в Україні та виявлення перспектив його розвитку.

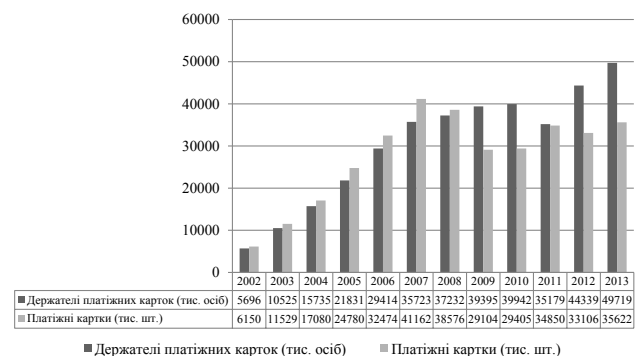

Рис. 1. Динаміка розвитку держателів платіжних карток та кількості платіжних карток в Україні, 2002–2013 рр.

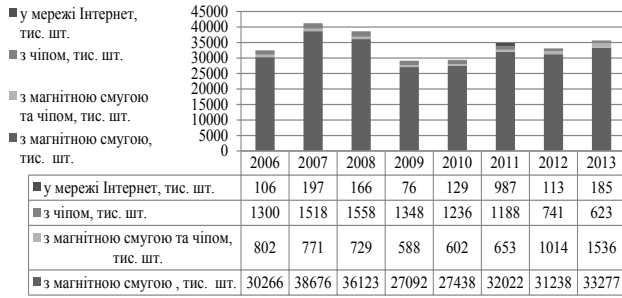

Рис. 2. Види платіжних карток за видами носіїв інформації емітованих українськими банками, 2006–2013 рр.

Виклад основного матеріалу. Ситуація відносно розвитку показників ринку платіжних карток в Україні, нестримно змінюється і виклик часу спонукає до необхідності глибшого погляду практичних сторін організації, позиціонування і розвитку картової справи в банках [1, с. 82]. Наведені дані на рис. 1 підтверджують наявність кризи в 2009 р., за результатами якої кількість емітованих карток українськими банками знизилася майже на 10 млн шт. і станом на початок 2012 р. їх кількість становила 34850 тис. шт. Протягом 2012 р. кількість платіжних карток ще дещо зменшилась та становила 33106 тис. шт. У 2013 р. можемо спостерігати підвищення їх кількості до 35622 тис. шт.

Якщо порівнювати держателів платіжних карток та кількість активних платіжних карток, мож-

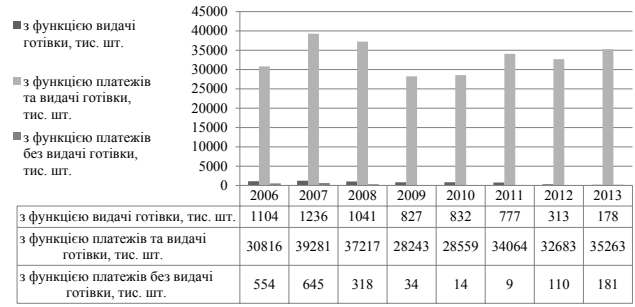

Рис. 3. Види платіжних карток за типами фінансових операцій емітованих українськими банками, 2006–2013 рр.

на зробити висновок про те що знову простежується тенденція до випуску карток, які не потрібні клієнтам, або вони не вміють ними користуватись.

У загальній кількості спеціальних платіжних засобів (рис. 2) переважають банківські платіжні картки з магнітною смугою, кількість яких постійно збільшувалась протягом 2009–2013 рр. та становила 33277 тис. шт. На нашу думку, це пов'язано з тим, що основна частка емітованих банками карток є картками міжнародних платіжних систем, які і випускаються саме з магнітною смугою. У 2012–2013 рр. можна спостерігати зменшення кількості карток у мережі Інтернет з 987 тис. шт. у 2011 р. до 185 тис. шт. у 2013 р. та кількості карток з чіпом (з 1188 тис. шт. до 623 тис. шт.). Більшість карток, які випускаються банками є картки з магнітною смугою, очевид-

Таблиця 1

Кількість платіжних карток емітованих українськими банками в регіональному розрізі 2009–2013 рр., шт.

Назва області	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2009-2013	
						Абсолютне	Відносне
Автономна Республіка Крим	935196	1005664	1195105	1181870	2339319	1404123	150,14
Вінницька	749755	784617	915022	970444	1940158	1190403	158,77
Волинська	524552	522343	615715	612864	1179300	654748	124,82
Дніпропетровська	3612083	3492073	4374272	3378580	7669801	4057718	112,34
Донецька	3335302	3070012	3454694	3245953	6427308	3092006	92,71
Житомирська	707251	677973	818664	812815	1601002	893751	126,37
Закарпатська	466449	481668	565651	523609	1067229	600780	128,80
Запорізька	1354082	1289400	1442024	1407050	2844631	1490549	110,08
Івано-Франківська	625593	643275	766439	747902	1591366	965773	154,38
Київська	584527	651538	811109	785537	1793767	1209240	206,87
Кіровоградська	551713	537829	635516	625584	1274654	722941	131,04
Луганська	1288412	1319363	1478098	1538273	2984331	1695919	131,63
Львівська	1343233	1445330	1637926	1547100	3024465	1681232	125,16
Миколаївська	728849	722937	824329	798903	1539897	811048	111,28
Одеська	1748838	1732746	1926496	1536170	3147820	1398982	79,99
Полтавська	1056789	1104989	1269818	1204301	2183739	1126950	106,64
Рівненська	555967	541316	640121	595775	1176742	620775	111,66
Сумська	704971	723128	851925	862404	1670425	965454	136,95
Тернопільська	430303	457066	557413	553553	1218005	787702	183,06
Харківська	1522287	1680623	1951881	1915083	3789566	2267279	148,94
Херсонська	632544	649755	737227	732212	1427435	794891	125,67
Хмельницька	710775	769890	903190	884975	1766249	1055474	148,50
Черкаська	797444	802596	915110	892103	1745988	948544	118,95
Чернівецька	318577	336600	408112	375650	813950	495373	155,50
Чернігівська	502326	525744	616112	619926	1312154	809828	161,22
Київ	3035337	3127836	4185722	4430917	11544956	8509619	280,35
Севастополь	281003	308487	352035	326763	651884	370881	131,98
Усього	29104158	29404798	34849726	33106316	69726141	40621983	139,57

но банки випускають ці картки, у більшій мірі, через дешевизну їх виготовлення та обслуговування порівнюючи зі смарт-картами, хоча останні є більш захищені, швидкозношувальність менша ніж у карток з магнітною смугою.

З рис. 3, де відображено види платіжних карток за типами фінансових операцій видно, що переважна більшість карток є картками з функцією платежів та видачі готівки, причому їх кількість протягом 2009–2013 рр. збільшилась з 28243 тис. шт. до 35263 тис. шт.

Проведемо оцінку емітованих та активних платіжних карток українських банків у регіональному розрізі (табл. 2.1-2.2).

Дані табл. 1 свідчать про збільшення кількості платіжних карток емітованих українськими банками в цілому по Україні на 40621983 шт. або 139%. Причому найбільше збільшення відбулось у м. Київ (на 280%), Київській області (206%), Тернопільській (183%), Чернігівській (161%), Вінницькій (158%), Чернівецькій (155%), Івано-Франківській (154%), Автономній Республіці Крим (150%). Найменший приріст кількості платіжних карток був у Одеській області (80%), Донецькій (92%) та Полтавській областях (106%).

Дані табл. 2 свідчать про зменшення кількості активних платіжних карток емітованих українськими банками в цілому по Україні на 8846977 шт. або 20%. Причому найбільше зменшення відбулось у Дніпропетровській області (56%), Одеській (30%), Донецькій (29%), Запорізькій (28%), Волинській (17%), Рівненській (17%), Миколаївській (14%). Невеликий приріст кількості активних

платіжних карток був у Київській області (24%), м. Києві (1,3%), Автономній Республіці Крим (0,5%) та Чернігівській області (0,4%).

До подій фінансово-економічної кризи кількість банків членів картокових платіжних систем постійно підвищувалась, і досягла свого максимуму у 2009 р. – 146 банків (рис. 2.6).

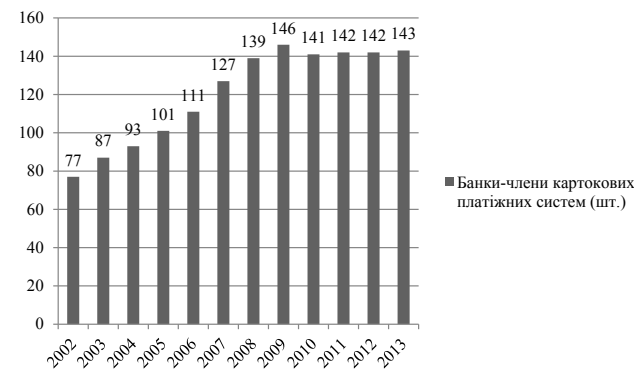

Рис. 4. Динаміка банків членів картокових платіжних систем, 2002–2013 рр.

Щодо технічного забезпечення то з кожним роком банками встановлюється ще більше технічного обладнання призначеного для здійснення операцій з використанням платіжних карток. Насамперед, збільшується кількість терміналів та банкоматів. Основна причина задоволення нестачі потреб попиту населення, тобто доведення до максимально можливого якісного рівня дистанційно-

Таблиця 2

Кількість активних платіжних карток емітованих українськими банками в регіональному розрізі 2009-2013 рр., шт.

Назва області	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2009-2013	
						Абсолютне	Відносне
Автономна Республіка Крим	1251916	1345119	1648373	2239964	1258162	6246	0,50
Вінницька	1027583	1074701	1259684	1832072	966965	-60618	-5,90
Волинська	744752	742324	894952	1187119	613734	-131018	-17,59
Дніпропетровська	8218289	9832136	14027331	12035248	3607451	-4610838	-56,10
Донецька	4865711	4376149	5035369	6276801	3428109	-1437602	-29,55
Житомирська	897648	914800	1154013	1590620	832868	-64780	-7,22
Закарпатська	633016	666421	793721	1003220	556985	-76031	-12,01
Запорізька	2020612	1823922	2052013	2723380	1445460	-575152	-28,46
Івано-Франківська	854643	884088	1091327	1487428	825816	-28827	-3,37
Київська	782088	870462	1056186	1654773	974307	192219	24,58
Кіровоградська	750595	711604	865329	1235072	666337	-84258	-11,23
Луганська	1670171	1689659	2010445	2833548	1623502	-46669	-2,79
Львівська	1879047	2017472	2284954	2885893	1642365	-236682	-12,60
Миколаївська	997246	1013653	1183618	1529358	855819	-141427	-14,18
Одеська	2442505	2421518	2716704	3023060	1704809	-737696	-30,20
Полтавська	1407665	1529524	1770138	2265005	1171012	-236653	-16,81
Рівненська	745661	752273	884269	1204971	613787	-131874	-17,69
Сумська	967594	999615	1181737	1621724	872292	-95302	-9,85
Тернопільська	633945	668908	813783	1176258	586921	-47024	-7,42
Харківська	2186419	2546970	3002727	3640267	2032455	-153964	-7,04
Херсонська	817267	871218	1015298	1391902	751962	-65305	-7,99
Хмельницька	955541	1065231	1244328	1757772	929490	-26051	-2,73
Черкаська	1007783	1067072	1252954	1800716	932297	-75486	-7,49
Чернівецька	472277	506639	607879	790569	432468	-39809	-8,43
Чернігівська	650111	698092	827279	1260177	652858	2747	0,42
Київ	5190862	4852995	6720037	8803614	5258466	67604	1,30
Севастополь	397766	432439	499059	575307	385039	-12727	-3,20
Усього	44468713	46375004	57893507	69825838	35621736	-8846977	-19,89

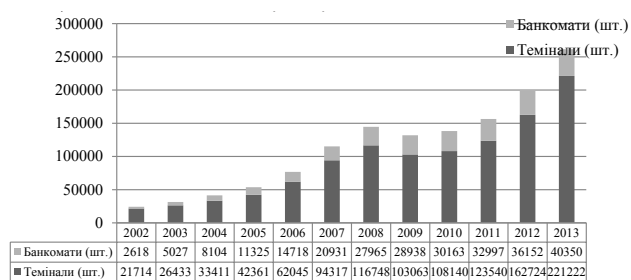

Рис. 5. Інфраструктура прийому платіжних карток в Україні, 2002–2013 рр., шт.

Кількість встановлених банкоматів постійно збільшується, навіть в умовах кризи. За станом на 2002 р. їх було 2618 штук, а на 2013 р. – 40350 штук, що свідчить про зацікавленість банків у розвитку карткового бізнесу. Кількість терміналів на 2002 р. складала 21714 штук, на 2013 р. їх кількість складала 221222 штук.

Кількість банкоматів комерційних банків в Україні протягом 2009–2013 рр. мала тенденцію до збільшення на 11412 шт., або 39%. Найбільше збільшилась кількість банкоматів у м. Севастополь (100%), Вінницькій області (58%), Чернівецькій (58%), Тернопільській (49%), Івано-Франківській (48%), Одеській області (45%). Найменший приріст банкоматів можна спостерігати у Київській області (21%), Закарпатській (22%), Львівській (31%), Луганській області (34%).

Кількість платіжних терміналів комерційних банків в Україні протягом 2009–2013 рр. мала тенденцію до збільшення на 118159 шт., або 114%.

Найбільше збільшилась кількість платіжних терміналів у м. Севастополь (460%), м. Київ (265%), Вінницькій області (138%), Житомирській (136%), Кіровоградській (136%), Харківській області (132%). Найменший приріст банкоматів можна спостерігати у Київській області (-0,72% – зменшення), Миколаївській (69%), Тернопільській (74%), Дніпропетровській області (81%).

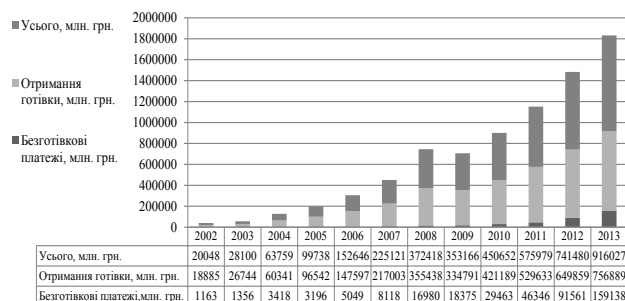

Рис. 6. Сума операцій з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, 2002–2013 рр., млн грн

Динаміка безготівкових платежів з використанням спеціальних платіжних засобів в Україні за 2002–2013 рр. (рис. 6) свідчить про те, що сума та кількість безготівкових операцій постійно збільшуються. Зокрема у 2013 р. отримання готівки становило 756889 млн грн проти 159138 млн грн безготівкових операцій.

Висновки і пропозиції. Таким чином банківські платіжні картки все ще використовуються їх дер-

Таблиця 3

Кількість банкоматів комерційних банків в регіональному розрізі 2009–2013 рр., шт.

Назва області	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2009-2013	
						Абсолютне	Відносне
Автономна Республіка Крим	1334	1426	1558	1807	1832	498	37,33
Вінницька	746	788	857	1030	1179	433	58,04
Волинська	556	564	611	679	785	229	41,19
Дніпропетровська	2712	2702	3023	3399	3713	1001	36,91
Донецька	3047	3080	3394	3582	4039	992	32,56
Житомирська	634	670	716	827	943	309	48,74
Закарпатська	616	624	652	669	757	141	22,89
Запорізька	1236	1286	1330	1473	1653	417	33,74
Івано-Франківська	594	647	695	809	885	291	48,99
Київська	579	712	724	647	706	127	21,93
Кіровоградська	575	598	617	697	813	238	41,39
Луганська	1309	1307	1425	1526	1760	451	34,45
Львівська	1445	1571	1648	1704	1902	457	31,63
Миколаївська	748	800	881	1049	1124	376	50,27
Одеська	1438	1525	1681	1754	2095	657	45,69
Полтавська	1058	1117	1256	1315	1461	403	38,09
Рівненська	572	587	631	717	816	244	42,66
Сумська	699	695	793	913	999	300	42,92
Тернопільська	519	529	575	674	776	257	49,52
Харківська	1610	1778	1903	2087	2293	683	42,42
Херсонська	666	684	748	797	904	238	35,74
Хмельницька	684	750	797	878	984	300	43,86
Черкаська	699	714	811	877	985	286	40,92
Чернівецька	375	407	407	499	594	219	58,40
Чернігівська	551	523	589	668	766	215	39,02
Київ	3661	3837	4410	4566	5034	1373	37,50
Севастополь	275	242	265	509	552	277	100,73
Усього	28938	30163	32997	36152	40350	11412	39,44

Кількість платіжних терміналів комерційних банків в регіональному розрізі, 2009–2013 рр., шт.

Назва області	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	Відхилення 2009-2013	
						Абсолютне	Відносне
Автономна Республіка Крим	5235	5614	6350	7287	10453	5218	99,68
Вінницька	1841	1877	2083	3030	4394	2553	138,67
Волинська	1942	1970	2210	2955	3853	1911	98,40
Дніпропетровська	11715	12196	12014	16349	21296	9581	81,78
Донецька	9607	9343	10604	13759	19243	9636	100,30
Житомирська	1736	1742	2095	3019	4109	2373	136,69
Закарпатська	1581	1596	1756	2276	3206	1625	102,78
Запорізька	5149	4854	5317	6626	9134	3985	77,39
Івано-Франківська	2319	2332	2594	3446	4326	2007	86,55
Київська	5007	4961	5855	3700	4971	-36	-0,72
Кіровоградська	1588	1589	1874	2690	3763	2175	136,96
Луганська	3793	3773	4363	6039	8117	4324	114,00
Львівська	4766	5254	5879	7571	9544	4778	100,25
Миколаївська	2977	2969	3044	3802	5058	2081	69,90
Одеська	6505	6740	7600	9186	12703	6198	95,28
Полтавська	3899	3928	4424	5596	7404	3505	89,89
Рівненська	1765	1719	1894	2571	3228	1463	82,89
Сумська	2058	1834	2103	2857	4210	2152	104,57
Тернопільська	1510	1424	1597	2067	2636	1126	74,57
Харківська	5957	6328	7695	10125	13821	7864	132,01
Херсонська	2177	2185	2607	3316	4711	2534	116,40
Хмельницька	2233	2131	2438	3366	4309	2076	92,97
Черкаська	2260	2181	2481	3393	4587	2327	102,96
Чернівецька	1390	1403	1453	1844	2732	1342	96,55
Чернігівська	1978	1907	2284	2996	3907	1929	97,52
Київ	11378	15311	19841	29860	41590	30212	265,53
Севастополь	697	979	1085	2998	3917	3220	461,98
Усього	103063	108140	123540	162724	221222	118159	114,65

жателями в основному для зняття готівки. Платіжні картки поки що так і не стали повноцінним платіжним інструментом в Україні. Як і раніше зберігаються тенденції масового використання платіжних карток для зняття готівки. Для більшості людей банкомат – лише сучасна каса для здобуття зарплати, стипендій, пенсій і інших переведень. Проблеми розвитку карткових технологій, в наших умовах, являють собою замкнуте коло. У банкірів і торговців немає мотивації до встановлення банко-

матів і терміналів для карток, які поки що не отримали визнання у покупців, – а це визнання виникне лише тоді, коли люди зможуть розраховуватися більш технологічними картками, оплачуючи товари і послуги, і без проблем знімати готівку в банкоматах. Враховуючи значний обсяг українського ринку платіжних карт та його постійний розвиток, для нашої країни також актуальними є проблеми виявлення та запобігання злочинам у сфері виготовлення та обігу платіжних карток.

Список літератури:

1. Біломістна І. І. Перспективи розвитку індустрії банківських платіжних карток в Україні / І. І. Біломістна, З. М. Карасьова, Д. І. Борисенко // Економіка та держава. – 2011. – № 3. – С. 81–83.
2. Види платіжних карток, що емітовані українськими банками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua/Pl_syst/Charge_card.htm.
3. Офіційний сайт НБУ // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Пилипів О. Використання платіжних карток в системі електронних платежів / О. Пилипів // Наукові записки. – 2012. – Вип. 20. – С. 132–133.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків: Закон України від 18.09.2012 № 5284-УІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5284-17>.
6. Процедура відкриття поточних рахунків та правила використання платіжних карток // Фінансовий ринок України. – 2009. – № 3. – С. 28–29.

Чайковская В. П.

Винницкий торгово-экономический институт
Киевского национального торгово-экономического университета

РЫНОК БАНКОВСКИХ ПЛАТЁЖНЫХ КАРТ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Резюме

Проанализировано развитие рынка банковских платежных карт в Украине. Определено, что платежные карты так и не стали полноценным платежным инструментом в Украине. Определены перспективы развития рынка банковских платежных карт.

Ключевые слова: коммерческий банк, банковская платежная карта, банкомат, терминал, держатели платежных карт.

Chaykovska V. P.

Vinnitsa Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics

MODERN STATE AND PROGRESS TRENDS OF THE BANK PAY CARDS MARKET IN UKRAINE

Summary

Analyzed the development of banking payment cards in Ukraine. Established that credit cards still have not become full payment instrument in Ukraine. Perspective of the market of bank cards.

Key words: commercial banks, credit cards, ATM, terminal, cardholders.

УДК 336.71:005.2

Чмута І. М.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ У БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Визначено передумови використання вітчизняними банками системних технологій фінансового управління. Представлено види таких технологій та на прикладі однієї з них систематизовано управлінські процедури, які її складають. Обґрунтовано послідовність процесу впровадження системних технологій фінансового управління у банківську діяльність та методичне забезпечення реалізації його етапів.

Ключові слова: банк, банківська діяльність, системні технології управління, фінансове управління, управлінські процедури, відтворювальні процеси банку.

Постановка проблеми. З початку 2014 р. відбувається значне погіршення фінансового стану та втрача стійкості банками України, зростає кількість банків, які знаходяться у стадії ліквідації, за рахунок приєднання до них ПАТ «Комерційний банк «Даніель», ПАТ «Реал Банк», ПАТ «Брокбізнесбанк», ПАТ Банк «Меркурій», ПАТ «Банк Форум». Проблеми у банківському секторі спричинили зниження міжнародним рейтинговим агентством «Moody's» кредитних рейтингів 11 українських банків: «Приватбанк», «ОТП банк», «Укрексімбанк», «Райффайзен банк Аваль», Дочірній банк Сбербанку Росії, «ПУМБ», банк «Південний», «Ощадбанк», банк «Кредит Дніпро», «Промінвестбанк», «ВіЭйБі Банк», «Фінанси і кредит» з позначки Саа2 до Саа3 [1]. Зазначені тенденції разом з посиленням конкуренції на фінансових ринках та їх глобалізацією, підвищенням динамізму й непередбачуваності зовнішнього середовища перетворюють сучасні банки на складні системи, знижуючи ступінь їх керованості, що вимагає технологізації процесу управління. Для відновлення процесів розвитку та набуття адаптивних властивостей, вітчизняні банки мають постійно підвищувати свою інноваційну активність, застосовуючи різні за формою і змістом

інновації, у тому числі й управлінські. Як зазначає О. М. Кармінський, політика постійних нововведень є ключовим фактором стабільності, конкурентоспроможності та стійкого економічного зростання банків [2, с. 106].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Одним з різновидів управлінських інновацій є системні управлінські технології, науковий і практичний інтерес до яких останнім часом є домінуючим, що підтверджується у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених [3-5]. До таких технологій відносять технологію загальноуправління якістю (TQM), технологію поведінки компанії на ринку, технологію реструктуризації, збалансовану систему показників (BSC), рейтингове управління, бенчмаркінг, контролінг, бюджетування, процесноорієнтоване бюджетування (ABB), процесноорієнтоване управління (ABM) проблемноорієнтоване управління (PBM), технології залучення та утримання клієнтів, корпоративну культуру, технологію управління через найбільш слабку ланку ланцюга (ТОС), технології управління вартістю бізнесу, тобто вони охоплюють або декілька функцій управління, або декілька взаємодіючих різномірних процесів технологічного, економічного, організаційного, соціально-психологічного характеру.